

CONSTANTIN BRANCOVEANU SAU DEVENIREA OMULUI (ȘI/SAU/CHIAR) DOMNITOR ÎNTRU SFINȚENIE

Pr. Prof. Dr. Aurelian DAMIAN

„În neamul meu un singur legământ
Până astăzi este în putere:
Această patrie, acest pământ
Să-l pregătim încet de înviere”.
(I. Alexandru *Identitate*)

Ce sunt acestea *neam, legământ, patrie, pământ, înviere*?

Noțiuni reprezentând realități ale identității și ale destinației noastre istorice și veșnice, care este o mare taină, trăită de ființa umană de la începutul existenței sale, atât la nivel individual, cât și comunitar și pe care taină evoluția istorică nu numai că nu a epuizat-o dar chiar a adâncit-o!

Chestiunea existenței și identității noastre personale nu se poate pune în afara acestor factori de autoritate care sunt *părinții* (autorii biologici) și *societatea* (factorul juridic). Primii evidențiază ființa biologică individuală ca atare, cealaltă o recunoaște, o validează, o afirmă într-un context mai larg decât cel familial (*ginta, tribul, neamul*).

Prin ființa nou apărută, cele două tipuri de autoritate se afirmă și se confirmă în însăși identitatea și rostul lor, iar aceasta, noua ființă (individ, persoană) se afirmă pe sine - în asemănarea și totodată, în unicitatea ei față de celelalte persoane - prin cele două autorități cărora le rămâne *datoare* și *recunoscătoare* (dar și *recunoștibilă*) prin însuși *numele (de familie)*, prin însuși chipul (*părinților*) fizionomic dar și spiritual, în cazul primei, iar prin *heraldică, (pecetea, ștampila)* și prin scrisul specific al limbii folosite în redactarea actului de naștere civilă¹ în cazul celeilalte autorități.

---

¹ „de naștere” în conștiința celorlalți membri ai cetății care percep noua ființă ca pe unul și totodată, altul dintre ei. Cele spuse până aici pe tema dublei autorități care legitimează venirea pe lume a unei noi persoane umane se poate ilustra și rezuma mai inteligibil prin obiceiul romanilor, acela că, bărbații – tați, atunci când își recunoșteau copiii, îi ridicau pe ambele brațe, deasupra capului, înaintea mulțimii – ceea ce era, totodată, o proclamație, o evidențiere, o

Analele Buzăului VI, Buzău, 2014, p. 46 - 52

Cele două tipuri de autoritate, părintească (familială) și cetățenească (juridică) nu doar afirmă (prima) și nu doar confirmă (cealaltă) noua ființă venită pe lume, ci o și limitează pe aceasta în dinamica impulsurilor devenirii ei, și anume prin ceea ce s-a numit în istorie obiceiuri, datini, principii, legi ale familiei, tribului, poporului – neam, statului național sau multi-național cum este cazul azi. Așadar, cele două instituții, familia și societatea, sunt contextul organic-biologic și organic-social în care individual uman se poate realiza ca persoană; care realizare personală presupune însă și datorii față de cele două instituții, limitări conștientizate și asumate care, când nu sunt așa, pot fi impuse de către familie, de către societate; e necesar a fi impuse de către acestea.

Toată istoria omenirii este, la rigoare vorbind, desfășurarea *armoniei* (în prea mică măsură) și *dizarmoniei* (în mult prea multă măsură, din păcate) a relațiilor dintre *ins - familie - societate*. În concepția și vorbirea noastră (creștine) adaosul *din păcate* din afirmația de mai sus nu este un tic profesional ori un ingredient discursiv, leit-motiv des întâlnit și în vorbirea curentă a inșilor care nici nu mai au conștiința vreunui păcat – ci este chiar explicarea cauzei pentru care constatăm că istoria a fost așa cum am învățat-o că a fost, cum o predăm, cum o învățăm încă!

Adam și Eva căzuți în păcat, *fiii lor* născuți în zodia păcatului, iată țara pentru toți fiii oamenilor, încât *istoria umană* nu este altceva decât *istoria păcatului* stirpei umane, diversificat într-o multitudine de forme și în care istoria umană, Dumnezeu intervine proniator micșorând proporțiile și diminuând urmările păcatului devenit lege pentru făptura umană deoarece aceasta îl preferase pe diavol drept legiuitor al cărui logos-sfat l-a ascultat, iar nu pe Dumnezeu – Logosul (Rațiunea Supremă); omul a ales, atunci, rațiunea mincinoasă, eronată *logosul luciferic* pe care le-a urmat o istorie întreagă, amăgindu-se de fiecare dată, suportând consecințele cu nădejdea într-o soluție care iarăși avea să dezamăgească ... și tot așa ... timp de vreo 5508 ani, până la Înomenirea Fiului Lui Dumnezeu, a Logosului Însuși, care le-a arătat oamenilor cine sunt ei (*fii ai Lui Dumnezeu, nu robi*) și ce anume îi împlinește (dobândirea statutului de *cetățean al Împărăției Cerurilor*), (*casnici ai Lui Dumnezeu*).

Cu alte cuvinte, din nou vorba despre familie și despre societate, însă amândouă *sfinte, perfecte, absolute*.

„naștere și pentru mulțime” a noului cetățean – iar mulțimea răspundea prin **aclamații**, ceea ce echivala cu „luarea la cunoștință”, întâmpinarea, confirmarea, încorporarea lor în cadrul cetății.

Un prolog al Întrupării Logosului a fost revelația Lui spirituală în Sinai către Moise Legiutorul, mijlocitorul Decalogului, în jurul căroră (persoană și Lege) s-a conturat, pentru prima dată în istorie, o *societate teocratică*, poporul ales, model poporul evreu.

Întruparea Logosului a fost marea noutate în istorie cu privire la ființa și identitatea persoanei, a familiei și a societății umane: *Fiul lui Dumnezeu* Se naște și ca *Fiul al Omului* în Persoana unică, dar cu două firi, a lui Iisus Hristos; Se naște în sânul unei *familii sfinte*, generând o *societate sfântă* (*Biserica, Noul Israel*), cu vocație universală (ca și *Vechiul Israel*), societate sfântă care îndurând persecuțiile Vechiului Israel până la anul 70 și apoi ale Vechii Rome de la Neron (54...) și până la Deoclețian (...304) va ajunge, prin *Constantin cel Mare* (305-337) și până la căderea Constantinopolului (1453), pentru mai bine de 1000 de ani, să fie modelul pentru orice societate care își respectă cetățenii și își respectă menirea sa: aceea de a-i ajuta pe membrii ei să se realizeze ca persoane, vremelnice pe acest Pământ și veșnic în *Împărăția "care va să vie"* ca "*cer nou și pământ nou*", împărăție pe care ea, *Biserica* o vestește și o proclamă neconținut în mod explicit prin *binecuvântarea mare*² de la orice Sfânta Taină și mai ales de la Sfânta Liturghie.

A fost ceea ce s-a numit *simphonia byzantina* – cu totul altceva decât *theocratia iudaica* – în care omul avea să recunoască în persoana *împăratului* demnitatea inițială a lui Adam, chemat să fie stăpân peste cele create, iar în persoana *patriarhului* pe *Înșuși Hristos, Dumnezeu* Întrupat, Stăpân peste cele veșnice ca și peste cele vremelnice dar neimpunând, ci îndrumând pe împăratul vremelnice să fie servitorul poporului, după pilda dată de El *Înșuși, Împăratul Hristos*.

Prin modelul bizantin s-a demascat și denunțat *faraonismul* și *cezarismul* lumii antice, surrogatul luciferic al *omului – Dumnezeu* și s-au devansat și devoalat noile utopii moderne³ ale diferitelor democrații. Acestea n-au făcut altceva decât să reitereze amăgirile ancestrale și istorice ale *omului – Dumnezeu – fără de Dumnezeu*.

Acest model bizantin a fost matricea după care s-au plămădit, organizat și funcționat instituția *Bisericii* și a *Statului* în Țările Române de la nord de

² „*Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh...*” adică a Sfintei Treimi, „*structura supremei iubiri*” (Părintele D. Stăviloiu), a Sfintei Pluralități (*Politeități*) percepute de către noi, cel mai intens, ca formă a *Familiei Absolute* și, prin extensie, a *Societății Absolute*.

³ A se vedea *sinodalitatea Bisericii*, matrice a parlamentarismului european și american; n.b. deși *democrația politică* s-a consacrat în Occident, modelul a fost luat nu din Biserica Occidentală – bazată pe centralismul ierarhic papal, ci din Biserica Ortodoxă, cărei formă de organizare și conducere este *sinodalitatea (conciliaritatea)*.

Dunăre; mai mult: după 1453, în spațiul celor trei provincii românești avea să se prelungească și să supraviețuiască, organic, Bizanțul, așa cum a calificat situația istorică respectivă N. Iorga prin binecunoscuta sintagmă *Byzance après Byzance*.

În acest context înnoit, de *bizantinism românesc*, de secol XVII, îl întâlnim pe „*Brâncoveanu Constantin/Boier Sfânt și Domn Creștin*” – cum l-a memorizat evlavia populară pentru felul în care a trăit, pentru felul cum a domnit și, mai ales, pentru felul cum a murit.

Noi vom încerca să ne axăm pe acest din urmă aspect: sfârșitul său jertfelnic, mucenicesc – hristic.

*Finis coronat opus*⁴ mai ales lui i se potrivește; și altora ca el, nu mulți în istoria universală!

În acest sens, al particularizării muceniciei sale, Brâncoveanu a fost supranumit *sfânt între voievozi și voievod între sfinți*. Deși în Sinaxarul general sau chiar și în cel local, al Bisericii noastre, române, mai există Sfinți cărora li se potrivesc zicerile de mai sus. „Sfințenia voievodală” *specială* a Sfântului nostru *Constantin* se distinge de a altora prin, mai întâi, calea martirajului prin care a fost agonisită ea; iar dacă da, mai există în calendarul Bisericii Ortodoxe și alți *voievozi martiri/martiri voievozi* atunci încă trebuie subliniat *martirajul special* al voievodului nostru.

De la *jertfa Macabeilor*, asistați și, de asemenea, încurajați de către propria lor mamă (dimpreună cu ei, fiii și ea mucenică – faptă consacrată ca *Sfântă Scriptură* cu care se și încheie Vechiul Testament) nu s-a mai auzit, nu s-a mai pomenit de o asemenea jertfă ca aceea a *Brâncovenilor* noștri.

În istoria persecuțiilor îndurate de *Sfânta Biserică* a lui Hristos, în temnițe, sau, în lupte pe câmp deschis, vor mai fi fost *jertfe paterno – filiale* mai mult sau mai puțin cunoscute, asimilabile martirajului pentru apărarea ortodoxiei, dar aceasta, a Brâncovenilor, se singularizează sub mai multe aspecte:

Jertfa lor s-a petrecut pe timp de *pace* – acel tip de pace impus de agresorul otoman ce se instalase de aproape 250 ani în centrul de cândva al lumii bizantine și stăpâna cea mai mare parte din teritoriile renumitului fost imperiu și care agresor își negocia profitabil – financiar, cu țări precum cele române, neextinderea agresiunii și a ocupației totale, prin așa-zisul haraci – o pace care deși întreținută cu sume crescânde periodic ale haraciului către Poartă a însemnat, totuși, pentru Țara Românească păstorită de Voievodul

---

⁴ *Sfârșitul încoronează opera.*

viitor Martir, prosperitate pe nivelele esențiale ale vieții sociale: *economie, cultură, spiritualitate*.

De ce socotim importante amănuntele de mai sus? Deoarece le socotim relevante pentru înțelegerea mai adâncă a jertfei a Voievodului Martir: o astfel de pace pe care și-o permitea și care convenea la mai toată lumea se putea constitui într-o ispită conjuncturală – cum și va fi fost!! – aceea de a fi avut măcar intenția acceptării vreunui compromis prin care să-și salveze atât averile (mai mult trâmbițata părere în epocă despre averea Brâncoveanului!), cât mai ales viața copiilor săi.

În timp de pace ai răgazul ascultării multor gânduri și al cântării, al evaluării lor ca să iei decizia cea mai bună, de obicei convenabilă, preferabilă eului nostru, funciar *egocentric*, chiar și atunci când el va fi angajat în raportarea la Dumnezeu. Deci, nu în iureșul unei lupte, când entuziasmul nu prea mai ascultă de *vocea rațiunii*, ci pe timp de pace a fost nevoit Voievodul Sfânt al nostru să ia o decizie *capitală* pentru *istorie* și pentru *veșnicie*; totodată în urma unor lupte nu mai puțin aprige și înspăimântătoare, lupte interioare, adevărat război al minții și al inimii, și anume aceea de a-ți vedea copiii decapitați înaintea ta și a unei întregi adunări solemne (asiatice și europene) doar pentru că domn și prinți erau cu toții creștini; mai sufocant, mai zdrobitor: să iei decizia de a-i da tu, ca tată, la moarte, oferită fiindu-ți posibilitatea salvării biologice a tuturor cu prețul *turcirii* (*musulmanizării*) lor, a celor în cauză, ceea ce (*ne*)-fericitul nu a acceptat, n-a preferat să se salveze pe sine și pe copiii săi, murind însă de voie, spiritual!

„Au fost și fi-vor peste noi războaie

Cel mai grozav și mai temut

De veșnicie pentru că despoaie...

Este războiul nevăzut⁵

Nu-ți scapi viața credința de ți-o lepezi

Ci pierzi eternitatea cu pași repezi

Sfinților li se scot ochi, fecioare din icoane

Sunt violate cu sulițe și iatagane”⁶.

Încă și mai sfredelitor, de minte și de inimă: nu doar să-și îmbărbăteze copiii spre a primi mucenicia (deloc firească nici aceasta – presupunându-se că ei înșiși erau cumva dispuși să moară pentru Hristos și tatăl lor doar i-a întărit), dar și mai răscolitor: să fi nevoit să decizi în numele copilului tău, în locul lui, pentru soarta lui, în pofida dorinței lui de moment, speriat de coșmarul ce se repeta înaintea ochilor săi – aceea că l-a rugat pe tatăl său să-i îngăduie să se

⁵ Ioan Alexandru, *Podul Înalt*, în vol. *Imnele Putnei*, Ed. Cartea Românească, București, 1985, p. 34.

⁶ *Ibidem*, p. 33

facă turc (*musulman*). Dacă i se cruță viața, deci, să ai tăria, ca tată, să rezști inclusiv unui asemenea moment, punct culminant al *ororii* care se săvârșea cu *nobila familie Brâncovenească* sub ochii zgâiți (privire ternă) ai diplomaților europeni prezenți și ei la acest *spectacol Tarigradean* această atitudine a *tatălui Domnitor* și a *domnitorului Tată*. Brâncoveanu Constantin nu are corespondent în vreo altă epocă sau în vreun alt loc. Singura explicație care face cât de cât înțeles, omeneste vorbind, gestul lui este așezarea duhovnicească, fermă, aceasta:

„Brâncoveanu s-a consultat cu înțelepții vremii

Asupra morții cât mai precis:

Cu trup cu tot de este ÎNVIERE

Sau numai duh te-ntorci în paradis”⁷ !?!

Și a înțeles că da: că și trupul participă la viața veșnică, prin Înviere, prin Învierea Lui Hristos între care este cuprinsă și viața și moartea noastră deoarece „Întru Adam Cel Vechi toți oamenii mor iar întru Adam cel Nou (Hristos) toți vor învia” (Rom V 19). Brâncoveanu a crezut ferm cuvintelor Lui Hristos acestea: „Nu vă temeți de cei care pot să vă ucidă trupul dar nu și sufletul”, sau „Cine nu lasă pentru Mine părinte sau mamă, frate sau soră, sau soție sau copii nu este vrednic de Mine”; sau „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are: să-și pună viața pentru prietenul său”. Brâncoveanu a înțeles taina tainelor: IUBIREA, sacrificiul pentru ea, din motivul care este ea, IUBIREA! Jertfa nu împruținează nici ființa, nici persoana, ci, mai degrabă, le garantează, le întărește, le sublimează.

„Un om ca și un popor, atât prețuiește: cât a înțeles din Evanghelie!” (Simion Mehedinți) Brâncoveanu a înțeles și a arătat, prin însăși pilda de viață și de moarte a lui și a fiilor lui, esențialul Evangheliei: iubirea de Dumnezeu și iubirea de semenii; taina crucificării din dragostea mai întâi arătată de Dumnezeu – Omul Iisus Hristos al Cărui mucenic și mărturisitor rămâne pentru Istorie și Veșnicie!

De aceea, Brâncoveanu rămâne un model pentru tot neamul românesc și omenesc! În pofida *comunismului recent* în încercarea lui de a le fi distrus (pe ele, modelele umane-forță) și în pofida *mondialismului actual* în tentativa lui susținută de a le dilua⁸. De aceea, putem exclama și noi împreună cu împăratul profet David: „*Minunat este Dumnezeu întru Sfinții săi!*” și cu poetul – apostol, Ioan Alexandru, jura așa:

„Sece carnea mea de pe pământ

⁷ *Idem*, în vol. *Imnele iubirii*.

⁸ Vezi Dan Puric care divulgă și desfide astfel de tentative demitologizante (*Și ce dacă există Brâncoveanu, Eminescu, M. Vulcănescu, etc. ...*).

Putrezească sufletul în mine
De voi rușina credința ta
Brâncovene, frate Constantine!”

Ceea ce caracterizează ființa umană este existența și devenirea; existența „după chipul” părintesc (părinții vremelnici și Părintele Ceresc) și devenirea „întru asemănarea” cu părinții vremelnici, dar mai ales cu Părintele Ceresc; adică *Sfințenia, Desăvârșirea*.

„Fiți Sfinți precum Tatăl Vostru Cel din ceruri Sfânt peste!” (Matei VI)

Deci, „nu geniul, nu savantul este culmea devenirii umane!” (Petre Țuțea)

Nici „Domnitorul” ne strigă și Brâncoveanu.

Nici regii, nici președinții, nici magnații financiari etc. subliniem și noi!

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU OR THE BECOMING OF MAN AND/ OR/ RULER IN FULL HOLINESS

Abstract

„In my nation one covenant.

Until today it is powerful:

This country, this land to prepare it slowly for resurrection”

What are these words: *people, covenant, country, land, resurrection?* Notions representing realities of our identity and our eternal historical destination which is a great mystery, experienced by the human beings since the beginning of their existence, both at individual and community level, and which mystery the historical evolution not only did not exhaust but made even deeper! Brâncoveanu was called *holy between voivodes and voivode among the saints*. In this renewed context, of Romanian byzantinism, of the XVIIth century, we meet Constantin Brâncoveanu / Saint Land owner and Christian Lord - how the popular piety remembered him for the way he lived, for the way he reigned and especially for the way he died.